

IVO POSPÍŠIL

KORYFEJ ČESKOSLOVENSKÉ RUSISTIKY A SLAVISTIKY (K 70. narozeninám Andreje Červeňáka)

Prof. PhDr. Andrej Červeňák, DrSc., se narodil 22. května 1932 v Šarišském Štavníku. V 50. letech 20. století studoval na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě a roku 1957 nastoupil jako asistent na Pedagogické a posléze Filozofické fakultě Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešově; vědeckou aspiranturu ukončil na Univerzitě Karlově obhajobou disertace Vajanský a Turgenjev (1964). Roku 1965 se habilitoval jako docent ruské literatury a teorie literatury. Po roce 1968 však musel z politických důvodů Prešovskou univerzitu opustit; na vysokou školu se vrátil roku 1977, a to na tehdejší Pedagogickou fakultu v Nitře, kde byl v 90. letech minulého století vedoucím katedry a kde dodnes pracuje jako profesor (1989) a doktor věd (DrSc., 1991). Je nositelem vysokého vyznamenání Ruské federace, které mu udělil prezident Putin.

Neobyčejná je jubilantova publikační plodnost, v níž se zračí jeho zájmy a posuny jeho metodologie. Převážně inklinoval k složitým, myslitelsky orientovaným typům v literatuře obecné a v ruské a slovenské zvláště a současně kultivoval obory a metody, které byly typické pro náš prostor: komparatistiku, genologii a literární antropologii, psychologii a filozofii. Je to zcela zjevné z posloupnosti jeho monografií, v jejichž čele stojí *Vajanský a Turgenjev* (1968). Po vynucené přestávce následovala kniha s dobovým tématem, která se však svým myšlenkovým, polemickým a dialogickým charakterem nijak nevymyká z kruhu jiných Červeňákových prací – *Socialistický realizmus v diskusii* (1985; mimochodem: jinde ve světě je socialistický realismus běžně uznáván jako literární směr a taktó – tedy zcela sine ira et studio – se o něm píše). Pak již následuje klíčová kniha literární antropologie *Člověk v literatuře* (1986), komparativní *Slovensko-ruské relácie* (1986) a posléze kniha o A. S. Puškinovi – *A. S. Puškin – člověk a básník* (1989) a především *Tajomstvo Dostojevského* (1989). A. Červeňák hrál klíčovou úlohu v projektech a sbornících *Ruská moderna* (1992) a *Zázračno literatúry I.* (1994), *II.* (1994), *III.* (1995). V druhé polovině 90. let 20. století dospěl k originálnímu tématu v knize *Dostojevského sny* (1998) a ve svazku *Desať statí o slovenskej literatúre* (1998); jeho zatím poslední monografií je *Člověk a text* (2001). Jubilant kromě toho editoval nebo spolueditoval řadu rusistických a slavistických sborníků a autorsky se na nich podílel (*Zborník ševčenkovský*, 1965; *O meziliterárných vztáchoch*; 1968, *Turgenevovský zborník*, 1984; *Lermontovovský zborník*, 1985; *Šolochovovský zborník*, 1987; *Zborník o Dostojevskom*, 1987; *Puškinovský zborník*, 1988; *Gorkovský zborník*, 1989; *Tolstojovský zborník*, 1989; zatím poslední je sborník *Vladimír Solovjov po sto rokoch*, 2001). A pak – což je českému rusistovi a slavistovi možná méně známé – A. Červeňák stál u zrodu celé série sborníků Spolku slovenských spisovateľov, které vycházejí od roku 1992 a nesou název *Život a dielo*. Ocitli se tu tito významní slovenští spisovatelé a literární vědci: *Pavol Štrauss, Ladislav Ťažký, Milan Ferko, Ján Števec, Milan Rúfus, Andrej Chudoba, Vincent Šikula, Ján Chryzostom Korec, Osvald Zahradník, Peter Jaroš, Ján Tužinský* – a ovšem sám jubilant.

Kultivovaná literárněvědná metodologie transcendující k filozofickým a antropologickým polohám, bystrost a podnětnost postřehů a množství impulsů, které Červeňákovovo dílo přináší, jsou všeobecně uznávány. Pro českého slavistu a rusistu je jubilant významný také tím, že se sám prohlašuje nejen za slovenského, ale také za českého a československého rusistu, slavistu a komparatistu (viz titul) a potvrzuje to úzkou spoluprací s českými badateli, vztahy a kompetencí, kterou mnohokrát prokázal jako častý člen habilitačních, profesorských a doktorských (DrSc.) komisí v České republice i jako oblíbený hostující profesor.